Herstel

No. 18
18 AUG. 1945
Verschijnt elke 14 dagen

ORGAAN DER KATHOLIEKE ARBEIDERSBEWEGING IN BEVRIJD NEDERLAND

✡ „STERK" GEZAG ✡

Het is goed, onze gedachten eens te bepalen tot wat onder „sterk" gezag verstaan wordt en wat daaronder verstaan moet worden. Het is zoo gesteld, dat velen een verkeerde voorstelling hebben van de „sterkte" van het gezag. Zij verwachten en vragen van de overheid een optreden, dat niet klopt met wat men van haar, juist in dezen tijd, op de eerste plaats moet hopen.

Op zichzelf is het een gunstig verschijnsel, dat er zoovelen zijn, die voelen, dat ons land in dit tijdsgewricht aan leiding behoefte heeft en die ook genegen zijn, die leiding te aanvaarden en te volgen. Zij geven daarmede blijk in te zien, dat men volbloed democraat kan zijn en toch niet alles door het volk laat beslissen, maar veel overlaat aan de mannen, die aan het hoofd staan. Deze democraten, die dus beseffen, dat op een schip de leiding bij den kapitein en zijn officieren behoort te berusten, ook al kennen zij aan de bemanning het recht toe een woordje mede te spreken, geven blijk iets geleerd te hebben. Zij zijn nog niet vergeten, dat er een tijd is geweest, waarin het volk en zijn vertegenwoordigers zich met alles hebben willen bemoeien, waarvan het gevolg is geweest, dat alles stroef liep en er weinig tot stand kwam. Nu is het echter zaak, niet teveel te verwachten van het gezag en te denken, dat de overheid alles kan bereiken. Het is zoo verleidelijk te redeneeren: Wij geven de regeering volmacht en laat nu de regeering daarvan gebruik maken; wij steunen de overheid en laat nu de overheid korte metten maken. Wie de zaken zoo ziet, telt de moeilijkheden, waarmede de overheid te kampen heeft, te licht. Als men even doordenkt, zal men moeten erkennen, dat ook zij geen ijzer met handen kan breken en dat zij, — om één voorbeeld te noemen — voortdurend rekening heeft te houden met de internationale verhoudingen. En wat dat wil zeggen, kunnen wij, als niet-ingewijden, slechts ten deele bevroeden, maar niet geheel bevatten.

Doch behalve aan de feitelijke omstandigheden van het oogenblik is de overheid nog aan iets anders gebonden. Als gezag een kwestie was van krachtpatserij, waarbij het dus gaat om met geweld dwingen, om forceeren en om het doorhakken van allerlei knoopen, ja, dan zou het sterkste gezag dat zijn, hetwelk als een „bulldozer" mistoestanden opruimde. Nu stelt echter het herstel en de hernieuwing van ons vaderland andere eischen dan puinruimen en oprichten van noodwoningen. Het gezag is gebonden aan beginselen; de gezagsdrager heeft met allerlei zedelijke principes rekening te houden en naarmate hij zich daar beter aan houdt, in die mate is hij ook een „sterker" bestuurder. Een overheidspersoon moet rechtvaardig zijn en barmhartig en hij moet de deugd van vooruitzien beoefenen. Daarin bestaat zijn „sterkte" op de eerste plaats. Wanneer men dan ook van een „sterk" gezag spreekt, moet men niet allereerst denken aan een uitgebreid politiecorps, een leger van controleerende en procesverbaal makende ambtenaren of aan de macht der bajonetten. In dien zin was het gezag in Duitschland en elders „sterk", maar dat was sterkte, welke in wezen zwakheid was. En de feiten hebben wel uitgewezen, dat die „sterke" leiders en dictators reuzen geweest zijn met leemen voeten.

Aan zulk een „sterk" gezag hebben wij geen behoefte. Wel heeft ieder, die in overheid gesteld is, een stok achter de deur noodig. Hij moet aan zijn bevelen kracht kunnen bijzetten en daarom de beschikking hebben over machtsmiddelen, waarmede hij zijn wil kan doorvoeren. Maar daarbij blijft hij gebonden aan de voorschriften van rechtvaardigheid, barmhartigheid en vooruitziendheid.

De rechtvaardigheid, welke als hoogste wet het algemeen welzijn kent, eischt, dat het gezag zich boven de partijen stelt. Een gezag, dat partij is en partijdig optreedt, pleegt zelfmoord. Het is zelfs noodig, dat de overheid den schijn van partijdigheid vermijdt en een belangrijk hulpmiddel daarbij is, dat aan de ondergeschikten motieven, dus het „waarom" van getroffen maatregelen en genomen beslissingen bekend gemaakt worden. Met andere woorden: Een goede voorlichtingsdienst, welke tijdig en openhartig mededeeling doet van wat de overheid gedaan heeft en zal gaan doen, is onontbeerlijk.

> *„TROUW AAN DE LEIDING"*
>
> *dat is mannentaal*
>
> *dat is mannendaad*

Hoeveel verwijdering zou niet voorkomen kunnen worden tusschen vader en zoon, wanneer de eerste aan den tweede bijtijds de redenen uiteenzet van maatregelen, welke op zichzeif volkomen rechtvaardig en verantwoord zijn, maar welke achterdocht en twijfel wekken, omdat er geen toelichting bij gegeven wordt. En zoo is het ook ten aanzien van de verhouding tusschen overheid en volk.

Hoeveel wantrouwen en critiek kan niet worden vermeden wanneer de overheid vrijgevig is in haar voorlichting. Natuurlijk, zij kan niet alles uitspreken; zeker in deze tijd is het haar onmogelijk, alle kaarten op tafel te leggen. Maar wanneer bij het volk de overtuiging is gevestigd, dat niets verzwegen wordt, wat gerust openbaar gemaakt kan worden, dan aanvaardt men ook de gevallen, waarin de regeering zwijgt. Men begrijpt dan, dat daarvoor steekhoudende motieven aanwezig zijn.

Het is geenszins beneden de waardigheid van de overheid om haar beslissingen te motiveeren en zelfs niet om haar fouten te belijden. Niets staat het volk zoo tegen — en zeker het Nederlandsche volk — dan het gevoel in een dikken mist te leven en het verderfelijke „kankeren" zou zeker minder in omvang zijn, wanneer niet zoo vaak van overheidswege gepoogd werd, verkeerde maatregelen nog goed te praten. Niemand veronderstelt, dat het gezag onfeilbaar is; allen weten wij, dat fouten gemaakt zullen worden; slechts weinigen zullen zoo onredelijk zijn om dat tot een verwijt te maken aan mannen, die voor een bovenmenschelijke taak staan. „Sterk" moet het gezag zijn door rechtvaardigheid. Maar ook is daarvoor noodig barmhartigheid. Genade moet soms voor recht gaan en wie dat niet doet, maar hard is en geen rekening houdt met bijzondere omstandigheden, lijkt wel de „sterke" man, doch is het niet. „Sterk" is niet hij, die geen acht slaat op menschelijke zwakheden; die enkel het argument van den vuistslag kent, waardoor aan iedere tegenspraak een ontijdig einde gemaakt wordt.

„Sterk" is niet de vader, wiens thuiskomst door de kinderen met schrik wordt gehoord; ook niet de voorzitter, die het reglement van orde hanteert als ééns de Schriftgeleerden de wet van Mozes. In zulk een gezin heerscht, in plaats van een sfeer van vertrouwelijkheid, welke eerbied en ontzag voor den vader geenszins uitsluit, een gedrukte stemming, waaruit een geest van berekening voortkomt. En als in den staat de overheid enkel maar rechtvaardig zonder barmhartig is, dan wordt een stemming van onoprechtheid gekweekt. Dan is het onvermijdelijke gevolg, dat men probeert door de mazen van de wet heen te kruipen, want de strenge maatregelen voelt men als te streng en als te rechtvaardig en daarom als onrechtvaardig. Zoo zoekt men met minder juiste middelen naar beveiliging tegen het zgn. „sterke" gezag.

Het waarlijk „sterke" gezag schuwt geen afwijkende meeningen; ziet veel door vingers en is er zich van bewust, dat het hoogste recht het hoogste onrecht is. Het weet te geven en te nemen en dat zal voor het gezag des te gemakkelijker zijn, wanneer he daarbij vooruitziet. Het groote doel, waarbij, zeker thans, met vele jaren gerekend moet worden en dat veraf ligt, is de haven, waarop de voorzichtige gezagsdrager het schip van staat stuurt. Hij verwaarloost wel niet de eischen van het oogenblik, maar hij ziet toch verder, zooals de vader verder ziet dan de jeugdjaren van zijn kinderen en de voorzitter van een vereeniging verder dan de oprichtingsperiode. In dezen zin moet overheid ook „sterk" zijn, wat dan wil zeggen: niet bekrompen.

Men ziet hieruit, hoe onjuist het is, dat sommigen onder voorzichtigheid de deugd verstaan van niets doen en maar afwachten. Maar ook is het een dwaling, dat de voorzichtige en vooruitziende bestuurder de eenen maatregel na den anderen moet nemen. Voor zulk een overheidspersoon kan men, wat zijn werkkracht en goede bedoelingen betreft, bewondering hebben, maar hij wordt onvermijdelijk gedwongen, telkens weer nieuw regelingen te treffen en oude in te trekken. Hij ontwikkelt wel een groote activiteit, maar hij is niet in den waren zin des woords „sterk".

De lezer, die bovenstaande gedachten overweegt, zal inzien, dat het met de tegenwoordige opvatting van velen omtrent „sterk" gezag gesteld gelijk het geval is met tal van andere ideeën. Wij zijn nog niet voldoende los gekomen van een geest van materialisme; wij denken nog te veel, dat het leven van de stoffelijke zaken en van de uiterlijke kracht afhangt. Ook in dit opzicht moeten wij ons ervan doordringen, dat het de geest is, welke levend maakt. Doen wij dit, dan gaan wij een volk vormen, dat in waarheid „sterk" is en een in dezen zin „sterk" volk is onontbeerlijk voor een echt „sterk" gezag. Overheid en volk moeten elkander in dezen geest de hand reiken.

C.

GEZAG in de ARBEIDERS-BEWEGING

PIET BROOS

Een volledige behandeling van dit vraagstuk geven wij niet. Wij beperken ons tot enkele punten, om de plichten van het gezag en de plichten tegenover het gezag enigermate te belichten.

PLICHTEN VAN HET GEZAG.

't Gezag in de arbeidersbeweging is er ter wille van het doel dezer organisatie. Het dòèl *heerst*, onverbiddelijk; het gezàg *dient*. In alle omstandigheden heeft 't gezag de onvoorwaardelijke plicht in zijn leiding het doel te dienen; dit te doen is ook het onaantastbare recht van het gezag.
Leiding geven *buiten* verband met het doel is zijn recht niet.
Leiden *in strijd met* het doel is radicale rechtsverkrachting.
Leiden overeenkomstig het doel is dure plicht en heilig recht.

*

Dat dienen van het doel vereist in den leider een waarderen van het doel en een sterke liefde daarvoor. Zonder sterke liefde voor het doel der organisatie is men niet in staat, de vele en zware offers te brengen, die de gezagsdienst onvermijdelijk meebrengt; is men evenmin bij machte, de leden te bezielen tot voelen en werken voor verwezenlijking van het doel der vereniging. Wie de leiding aanvaardt, omdat hij het organisatiedoel liefheeft, zal leiding geven *altijd* als het doel dit vordert; doch ook *uitsluitend* dàn, omdat *onnodig* leiding geven ongemotiveerde bemoeizucht en ongerechtvaardigde vrijheidsbeperking is.
Een waarachtig leider leidt ook *niet dwingender* dan nodig is; hij geeft dus *geen bevel*, waar hij met *advies* volstaan kan; hij geeft geen gedetailleerde leiding, waar algemene lijnen voldoende zijn.
Een waarachtig leider heeft er helemaal geen behoefte aan, dat alle initiatieven in de richting van het doel van hem zelf uitgaan. Initiatieven, van onder opgekomen, geeft hij, voorzover toelaatbaar, de vrije baan, zich tevreden stellend met prijzend aanmoedigen. Niets liever heeft hij dan dat hij voorstellen, uit de vergadering opgekomen, ongewijzigd kan overnemen.

*

Een waarachtig leider voert geen *prestige*-politiek.
Persoonlijk prestige mag nooit de leiding bepalen.
Hitler voerde een prestige-politiek, toen hij, ondanks de verloren oorlog, toch liet doorvechten en zo zijn land offerde aan zijn prestige.
Een echt sociaal-economisch leider zal een door hem opgezette actie of gepropageerde werkmethode, die gebleken is een misgreep te zijn, niet doorzetten, enkel om zijn prestige te redden.

*

Een waarachtig leider volgt ook geen *populariteits*-politiek. Het doel der gemeenschap min of meer verwaarlozen, om „populair" te blijven bij de massa en zijn leiderszetel niet te verliezen, acht een echt leider beneden zijn waardigheid en ernstig in strijd met zijn plicht, daar hij niet zich zelf doch de gemeenschap in haar doel heeft te dienen of.... heen te gaan.
Hij plooit zich zelf en zijn leiding niet naar ongerechtvaardigde wensen en wenken en eisen van de massa, daar deze hem anders wel eens uit zijn zetel zou kunnen lichten.

*

De taktiek van „verdeel en heers", van „critiek smoren en beleidsprijzing ensceneren" om „baas" te blijven vindt hij minderwaardig.
Hij geeft volop kans tot critiek op zijn beleid, in het volle besef dat er tekorten zullen zijn in zijn leiding, en gaarne bereid om door de daad te erkennen, dat men hem *terecht* ter verantwoording roepen kan.
Bereidwillig luistert hij naar critiek, om te achterhalen of er gegronde klachten zijn en eventuele gegrondheid daarvan openlijk te erkennen.
In critiek ziet hij geen vijandige aanval doch een poging, om hem te helpen bij het vinden van de juiste leiding. Daarom reageert hij ook niet geprikkeld op uitgeoefende critiek doch antwoordt rustig. Alleen wanneer klaarblijkelijk kwaadwillige critiek wordt uitgeoefend, zal hij verontwaardigd raken en het onwaardig optreden van den bediller hekelen.
De betekenis, de invloed en de zuivere instelling onzer arbeidersbeweging zal in de naaste toekomst voor het grootste deel afhangen van onze leiders, plaatselijk, diocesaan en nationaal.
Scherp inzicht en radde tong zijn onmisbaar doch het allerbelangrijkste is, dat onze leiders gave katholieke persoonlijkheden zijn, die zich *in* alles en *vóór* alles deze vraag stellen: hoe moet ik leiden om het doel der arbeidersbeweging te dienen: een sociaal-economische orde op de basis van de sociale rechtvaardigheid en sociale liefde en een arbeidsstand met een maximum aan cultuur, godsdienstigheid en zedelijkheid.

PLICHTEN TEGENOVER HET GEZAG.

Een onverbiddelijke eis van gemeenschapsleven is volgzaamheid tegenover het gezag. Wie gehoorzaamheid weigert, de gegeven bindende leiding negeert of saboteert, schendt en kwetst niet een individu (den leider persoonlijk) doch treft *de gemeenschap* in haar edelst orgaan.
Men mag door advies en critiek en andere organisatorisch-erkende middelen de leiding beïnvloeden, desnoods wegstemmen op wettige wijze doch wie het gemeenschapsleven niet radicaal ondermijnen wil, heeft aan wettig gegeven leiding te gehoorzamen.
Met gehoorzaamheidsweigering is het doel der gemeenschap nooit gedient. Gehoorzaamheidsweigering spruit dan ook niet voort uit sociale doch uit egoïstische motieven.
In deze tijd, waarin vijanden onze organisatie trachten te ruïneren door onze leiders te verniksen, dienen alle katholieke arbeiders hechte trouw te tonen aan onze kopstukken, die door hun onverbiddelijke trouw aan de beweging ons vertrouwen ten volle verdienen.
Verdwijnen van leiders wegens hoge leeftijd zal nodig zijn; maar „zuiveren" behoeven wij ons leiderscorps niet.

*

Behalve volgzaamheid vragen wij *dankbaarheid* voor onze leiders. Dankbaarheid vorderen wij volstrekt niet alleen op grond van hun fiere, moedige houding tegenover den bezetter, welke voor hen ernstige persoonlijke gevaren meebracht en welke sommige hunner zwaar hebben moeten boeten. Ook niet alleen, omdat onze kopstukken tijdens heel de oorlog hebben „doorgewerkt" met gevaar voor concentratiekamp of erger.
Leiders, die hun *gewone* plicht als leider behoorlijk vervullen, verdienen onze grote dank.
Laten wij eerlijk bekennen, dat de successen van onze beweging naar binnen en naar buiten vooral te danken zijn aan hùn taai doorzetten, hùn beleidvol optreden, hùn prestige bij de andere klassen en standen.
Zeker, zo die leiders zelf zouden spreken, zouden ze zeggen: wij konden dat alles alleen omdat onze tienduizenden leden steeds achter ons stonden en in iedere situatie ons trouw bleven. En ook dàt is waar; en daarom is *Nederland*, ja *Nederland*, grote dank verschuldigd aan onze Katholieke arbeidersbeweging. Maar zelfs *de trouw* der leden is ten dele de vrucht van het werk onzer leiders, dat verricht werd op een wijze, die haast tot trouw blijven dwong.

Als onze leiders in de omwentelingstijd, die wij ingaan, het gezag uitoefenen op krachtige doch volmaakt democratische wijze en onze leden beleven hun plichten van volgzaamheid en dankbaarheid, dan schrik ik niet terug voor deze voorspelling: de Katholieke arbeidersbeweging wordt in aantal en in kwaliteit binnen korte tijd meer dan ze ooit was.

P. PASCHARIUS

DE PAUS SPREEKT

Reeds zeventig jaren geleden, in 1878 waarschuwde Paus Leo XIII (enkycliek Inscrutabili, over: Kerk en beschaving): „Wij zien in zoo wijden kring dat omverwerpen der hoogste waarheden, die als de fundamenten zijn, waardoor de maatschappij in stand gehouden wordt; die oproerige geestesgesteldheid, die geen enkel wettig gezag meer verdragen wil; die voortdurende oorzaak van tweespalt, die de kiem in zich draagt van binnenlandsche onlusten en wreede, bloedige oorlogen; die verachting der wetten van zedelijkheid en rechtvaardigheid; die onverzadelijke begeerte naar vergankelijke goederen en dat vergeten der eeuwige goederen, beide gaande tot dat uiterste van onzinnige verblinding waardoor op menige plaats zoovele ongelukkigen niet ervoor terugschrikken, gewelddadig de hand aan zichzelf te slaan; dat onverstandig beheer, die verspilling, die verduistering van openbare middelen en daarbij de onbeschaamdheid waarmede men onder het grofste bedrog toch den schijn tracht aan te nemen van verdedigers van vaderland en vrijheid en van alle recht; en ten slotte een doodelijke kwaal, die door de binnenste geledingen der maatschappij voortwoekert, die haar geen rust laat en die een voorteeken is van nieuwe omwentelingen en een rampzalig einde".

Een van de moeilijkste vraagstukken in de opvoeding is: hoe oefenen de ouders gezag uit over hun kinderen?
Daar struikelt menige moeder door een te grote toegeeflijkheid en menige vader door een teveel aan strengheid.
Als we de bedoelingen van O.L. Heer toch eens goed begrepen en in ons leven trachten te verwezelijken, wat zou het leven veel eenvoudiger zijn.
Een gezin leeft van de harmonie die er is tussen man en vrouw. Hoe meer deze twee elkaar aanvullen, hoe meer het kind er wel bij vaart. God bracht de man met zijn mannelijke eigenschappen en de vrouw met haar vrouwelijke eigenschappen bij elkaar om elkaar aan te vullen, niet alleen om een kind ter wereld te brengen, maar *vooral* om dit kind door de wereld tot zijn maatschappelijke en eeuwige bestemming te brengen.
Man en vrouw moeten in de opvoeding elkaar verstaan en samen het zelfde grote doel voor ogen houden waarnaar zij hun kinderen leiden, en daarom bij alle kleine doelen en ogenblikkelijke eisen die zij hun kind stellen, nooit dit grote doel uit het oog verliezen: *eens moet mijn kind zelfstandig door het leven gaan, zal het zelf over zijn daden moeten beslissen.*
Een teveel aan mannelijke gezagsuitoefening, waar vooral de pruisische opvoeding aan te gronde ging, cadaver-discipline, doodt de wilskracht en misvormt het karakter. Een te weinig aan tucht geeft verwende en stuurloze kinderen, van die hak op de tak springers, die later 12 ambachten en 13 ongelukken hebben, die geen vaste lijn in hun leven hebben.
De vader heeft, vooral in de arbeidersgezinnen, wel eens de neiging om gauw zijn gezag te doen eerbiedigen met het machtsvertoon van een grote mond, scheldwoorden en.... de harde knuist. Vader, je jongen is in dit opzicht net een meelzak, je slaat er meer uit dan er in, en je overwinning is maar schijn. Je jongen gehoorzaamt slechts in schijn, maar straks probeert hij het zelfde stiekum te doen. Je kweekt een geniepig ventje, met in zijn hart wrok omdat jouw verfoeilijk recht het recht van de sterkste is.

En moeder, wel die heeft de neiging om toegevend te zijn. Dat begint al bij de baby. Als die heel hard krijst dan meent moeder dat het kind maar weer gauw de borst of het flesje moet hebben en het kleine tyrannetje weet dit al heel gauw en bij nacht en ontij stelt het krijsend zijn eisen; later zie je de kleine dwingelandjes die niet naar school willen, je ziet ze bij elk nieuw schooljaar die naar binnen gesleept worden door de schoolpoort door moeder met tranen in de ogen.
En Rietje zal wel een boodschap doen, als zij maar een snoepje krijgt en als Pietje een Piet geworden is dan brengt Piet zijn loonzakje niet bij moeder, maar dan geeft Piet aan zijn moeder een klein kostgeld en Piet houdt zelf de rest.
En dan is Leiden in last. Als ze klein zijn trappen ze je op de rokken, als ze groot zijn trappen ze op je hart.
Maar dat hoeft niet, vader en moeder. U kunt van Uw kinderen heel veel geluk en heel veel plezier beleven en Uw kinderen zullen U eeuwig dankbaar zijn wanneer U in liefde en gestrengheid Uw ouderlijk gezag zult uitoefenen. Voor de zuigeling en de heel kleine kleuter betekent dit onvoorwaardelijke gehoorzaamheid. Dit kleine wezentje kan nog niet denken en oordelen en dus doen vader en moeder dit. Dit is de periode van dressuur. U moet zo regelmatig mogelijk leven en laten leven. Juist in een arbeidersgezin, met vaak onregelmatige arbeid, ploegendienst en nachtarbeid, is dit zeer moeilijk, maar een vaste dagorde, op tijd opstaan en naar bed toe, op vaste tijden maaltijden, en niet er tussen door zo maar eens een boterham geven, is noodzakelijk. Daaraan voelt het kind een strakke en vaste lijn. Te laat thuis komen, te laat opstaan wordt als een grote overtreding beschouwd. Deze huisregel legt een onverbiddelijke gehoorzaamheid op aan de huisgenoten en mag dan ook willekeurig gewijzigd worden.
Regelmatig kerkbezoek, communie, biechten, dit alles zijn sterke hulpmiddelen om het kind te doen voelen: wat vader en moeder willen daar wijken zij niet van af en dus ook het kind niet.
Een bevel moet U duidelijk en kort geven, dit sluit geen onwelwillendheid in. Een strenge vader is geen hardhandige vader, ook geen barse vader.
Geef niet te veel bevelen, de vaste consequente levensregel in het huis is op zich zelf bevel genoeg. Overal bordjes „verboden toegang", als maar zeggen „dit mag niet, dat mag niet", wekt verzet en prikkelt tot koppigheid.
„Een horloge en een kind moet je niet steeds opdraaien, je moet ze ook laten lopen".
Als een kleine puk zou vragen „waarom moet ik nu thuis blijven en waarom mag Jantje wel mee" dan is het antwoord „omdat vader of moeder dat wil".
Ga je voor ieder bevel een uitleg geven zoals sommige moderne ouders, dan kweek je vaak een geest van béter weterij, dan wordt ieder bevel iets, waarover je met je kleuters moet debateren. Dat is geen gezag uitoefenen.
Maar wordt het kind groter en groeit het dus langzamerhand meer en meer naar de zelfstandigheid toe, dan moet U Uw bevel (ook weer niet ieder bevel) motiveren, dan moet Jan weten dat hij niet met Kees om mag gaan, omdat Kees geen goed vriendje voor hem is; of dat hij geen lid van die voetbalclub mag worden, omdat hij moet inzien dat die club geen goede club voor hem is.
De K.A.J. zegt: „Leren zien, oordelen en handelen. Daarbij moet je je kind helpen. Dan komt er een geest van vertrouwen. En heus het is niet moeilijk. Ik sta er van te kijken wat wij schoolmeesters weinig invloed op een jongen hebben als we ons vergelijken met de invloed van vader. „Mijn vader zegt dit, mijn vader zegt dat", dat zijn de motieven waarin een jongen leeft, en ons gezag in de school oefenen we uit bij de gratie van het ouderlijke gezag.
Voor goede gezagsuitoefening en gezagsopvoeding is dus ook nodig een hartelijke eensgezindheid tussen ouders en onderwijzers.
Het tuchtprobleem in ons Nederlandse Volk is het tuchtprobleem in het gezin.

Th. van Steen.

DE SCHOOL

voor het volle leven van den arbeid
V.G.L.O. – centrale school

Over dit instituut is al heel wat geschreven en gesproken. Vooral dit laatste niet altijd in gunstige zin. Waarom? Naar mijn mening kon de enige reden deze zijn: De C.S. is geboren onder den bezetter; werd verplichtend gesteld door 'n verdacht landsbestuur; rook dus naar Nazi-instelling.
Laat ik beginnen met te zeggen, dat er in Nijmegen nooit, ook niet in de verste verte in deze richting gewerkt of zelfs maar gedacht is. Eén uitzondering moeten we maken voor één school(tje). Dit was echter overbekend.
Wij — en nu bepaal ik me verder alleen maar tot de St. Josephscholen — de heer v. Steen en ondergetekende, juichten het plan tot oprichting van een dergelijk instituut van harte toe. Eindelijk werd er iets gedaan voor 'n groep van de jeugd, die anders totaal vergeten en aan hun lot overgelaten werd. 'n Jongen die niet verder studeerde — om zich te bekwamen of te ontwikkelen — zo'n jongen ging eenvoudig het leven in, werd opgenomen in het arbeidsleven of sukkelde van den énen baas naar den anderen. Sommigen hadden het geluk Nijverheidsonderwijs te mogen ontvangen op de Ambachtsschool. En de overgrote rest? Er waren er die na enige tijd ontdekten, dat ze nog wat ontwikkeling of een diploma (Midd.dipl. enz.) nodig hadden. In de avonduren werden dan lessen genomen. Voor het overgrote deel echter was het leren, na de Lagere School, afgelopen. Geen tijd, geen zin meer in leren, geen overtuiging dat verdere ontwikkeling nuttig, ja noodzakelijk was.
'n Ander verschijnsel was dit. Voor vele ouders was het zeer welkom als hun 14 jarigen al begon „mee te verdienen". Of zo'n kind rijp was om te gaan werken, of het geestelijk en vooral ook lichamelijk voldoende ontwikkeld was om nu reeds in het geregelde arbeidsleven opgenomen te worden, daarnaar vergat men te zien of daarover dacht men niet. 't Bracht geldelijke voordelen of men vond het vanzelfsprekend omdat „de jongen toch 14 jaar was". Maar waarom dan niet voortgezet dat oude idee van 12 jarigen? Of dat nog oudere, diep-treurige idee van nog veel jeugdiger kinderen aan de arbeid te zetten!
Hoe is de wereld er toe gekomen dit te verfoeien? Hoe is men zelfs van de 12 jarige leeftijd tot de 14 jarige geraakt? Omdat er mensen waren al jaren geleden, die er voor gestreden hebben. Mannen en vrouwen die altijd maar weer opnieuw bij de verantwoordelijke instanties en bij het volk er in trachten te krijgen, dat kinderen geen zware arbeid, ja geheel geen arbeid moeten verrichten, totdat ze er lichamelijk rijp voor zijn. Mensen die voor hun ideaal geleden en gestreden hebben, hun ideaal: geef de jeugd een onbezorgde blije jeugd en bereid ze in die tijd voor op het latere leven. Eén van de punten van hun program was ook: 'n langere schooltijd, dus meer schooljaren. Deze eis werd in zoverre ingewilligd, dat werd voorgeschreven de 14 jarige leeftijd voor het intreden in het arbeidsleven. Voor hen was dit nog niet genoeg. Zij streefden nog naar langer wachten met het inzetten van de kinderen in het arbeidsproces. Sinds jaren was men dan ook al aan het werk om een oplossing te zoeken. Eén van de gevolgen nu is de Centrale School. We zouden deze, met het oog op de tijd van oprichting, hoogstens kunnen noemen: 'n Ontijdig geplukte vrucht. Want na de oorlog zou dit onderwerp afgehandeld worden. Het oorlogsbestuur vond het waarschijnlijk ook wel goed staan, met iets nieuws voor de dag te komen. Zij stampten overal C.S.-en uit de grond. Met Nazistrengheid werd het voorgeschreven en verplichtend gesteld. Gemakkelijk reclame-middel voor hen!
Men begrijpt, waarom in de aanhef gezegd werd, dat wij het plan toejuichten en nooit aan Nazi-ideëen hebben toegegeven, zelfs niet gedacht. Wij wilden deze gelegenheid aangrijpen om het bovengenoemde ideaal te helpen verwezenlijken. Met dat doel voor ogen zijn we gaan zoeken en bespreken, hoe we de belangen van onze jongens het best konden dienen. Immers de leerlingen zijn er niet voor de school, maar de school is er voor de leerlingen.
Op de eerste plaats stond vast: De C.S. wordt geen Lag. school. We gaan op een andere manier, meer aangepast aan de leeftijd, werken. Naast de noodzakelijke orde en tucht, die zeker niet minder mogen zijn bij deze jongens, kwam een zekere vrijheid, zelfstandigheid, gelegenheid tot nemen van initiatief, ontwikkelen en ontplooien van de eigen persoonlijkheid. 'n Soort Jeugdbewegingssysteem werd ingevoerd, vooral met het oog op de vorming van het karakter en sociaal gevoel. De school werd niet beschouwd als bestaande uit enige klassen, maar als één groep, die in clubjes verdeeld werd bij de lessen. Ook de leerlingen kregen in dit systeem een verwoordelijke positie. Bij stemming werd bepaald wie daarvoor in aanmerking kwamen.
Wat het leren betreft: Op onze twee scholen openbaarden zich al spoedig 2 richtingen n.l. de meer op handwerk, techniek enz. georiënteerde en de andere meer in handels-, middenstandsrichting. Daarom richtten wij onze leerplans ook zo in, dat er bij het onderwijs rekening mee kon gehouden worden. 'n Groot voordeel was, behalve het belang van onze leerlingen, dat er

Wij begroeten met grote vreugde de inzenders van onderstaande 2 artikelen uit onze lezerskring afkomstig. Het zijn blijkbaar reacties op onzen oproep van enigen tijd geleden waarin wij te kennen gaven dat Herstel niet alleen vóór de arbeiders bestemd is maar mede dóór de arbeiders geschreven moet worden.
Aan de beide inzenders zonden wij inmiddels als stoffelijk blijk van onze waardering en ter aanmoediging van anderen een boekwerk toe!

Van de regen in de drup

Toevalligerwijze kwam ik in het bezit van het blad Herstel, orgaan der Katholieke arbeidersbew. in bevrijd Nederland, dd. 26 Mei l.l. Van de inhoud daarvan heb ik met belangstelling kennis genomen, vooral het onderwerp: Wat deed het Bolsjewisme voor den arbeider, trok bijzonder mijne aandacht. Als oud hoofdmachinist ter Koopvaardij heb ik Rusland bezocht zowel in de tijd van het Czarenregiem, als in de tijd der Sovjetregering. Voorop zij gesteld dat ik een 20 tal jaren gevaren heb en het altijd een lust vond, daarbij landen en volkeren tè leren kennen. Het bovengenoemd onderwerp trok zeer bijzonder de aandacht, omdat ik zelf reeds een stuk wilde inzenden aan één der Katholieke bladen daaromtrent.
Met het onderwerp geschreven door Pater Paschasius stem ik volkomen in, maar nu zou ik er toch gaarne enige woorden aan toe willen voegen. In het jaar 1913 en 1914 bezocht ik met een schip, de plaatsen Petersburg, Novrossisk, Odessa en Nicolaef, dat was tijdens het Czaren regiem, toen heerste er chaotische toestanden, armoede enz. Ik wil hier niet uitweiden over het regeren van den Czaar want de Czaar was te goed, een zwakkeling, een misleide. Dat 't communisme daar wortel zou schieten was voor mij niet vreemd. Communisten worden niet geboren maar gemaakt. Het was in Rusland goed vissen in dat troebele water en het verwonderde mij nog, dat eerst in 1917 de bom losbarste en daarmede Kerenski aan het bewind kwam. Na 1918 heb ik Rusland ook gezien en bekeken en ben ik zelfs door Sovjetagenten uitgenodigd enige bedrijven in ogenschouw te gaan nemen, hetgeen ik dan ook niet afsloeg. Ik ben toen werkelijk tot de conclusie gekomen dat Rusland dienaangaande vooruit was gegaan. Deze bedrijven konden zeker concurreren met het modernste bedrijf in ons land, maar ging ik op mij zelf eens een kijkje nemen en ondervroeg ik diverse mensen, dan kwam men al heel spoedig tot de ware en andere conclusie. Laat ik beginnen bij mijn eigen omgeving n.l. het schip. Het schip werd gelost en geladen, door mensen waar vele intellectuelen onder zaten, toch al niet bestand voor de hun vreemde en zware arbeid, moesten deze mensen 14 á 16 uur per etmaal werken. Men kreeg werkelijk medelijden met deze mensen. Daarom wil ik het ideaal van vrijheid, gelijkheid en broederschap even ontleden zoals het in Rusland werd en is toegepast.
Laat ik beginnen met de gelijkheid. Hoe heeft men in Rusland de gelijkheid gevonden? De oplossing was n.l. deze.
De veenarbeiders en aanverwante vakken verdienden het laagste loon, daarop volgde de catogorie slagers, bakkers, kleermakers etc., deze kwam in de middengroep, de derde categorie waren de metaalbewerkers en die verdienden voor het communisme het hoogste loon. Men heeft onder het Sovjets regiem de oplossing gevonden door alle lonen der arbeiders gelijk te maken en wel zo: men nam het gemiddelde loon aan van slagers, bakkers enz. De lonen der veenarbeiders gingen omhoog, en die der metaalarbeiders omlaag. Nu zou ik de metaalbewerker hier te lande wel eens willen horen wat of zij daarop te zeggen hadden van zoo'n gelijkheid. Om verder te gaan, aan boord der Russische schepen lopen de officieren ook met gouden gallons op hun mouwen, even als bij ons en elders, daar is gelijkheid ook zoek en dat is ook onmogelijk door te voeren. De broederschap, een sterke broeder kan 16 uren werken per etmaal en een zwakkere niet, d.w.z. die zwakkere wordt aan den honger prijsgegeven, want heus die sterkere broeder helpt hem niet. Vrijheid is er evenmin, in naam maar niet in daad.
Men moet arbeiden zwaar en lang, ook des zondags en geen weelde. Volkscommissarissen enz. liggen overal op de loer, opdat men niets ten nadele zal zeggen ten opzichte der Sovjet-republiek. Wanneer men de straten doorloopt ziet men ook dikwijls huizen met geblindeerde ramen, waar geen glas in zit, daar wonen ook arbeiders in, de proletariers. Als ik mijn oog liet gaan in de etalages van diverse winkels of kleeding magazijnen en ik zag dan een bontmantel geprijsd staan voor 2000 roebel, zegge 2000 × *f* 1.25 dan kon ik begrijpen dat daar de werkende stand ook niet aan kon komen, even zomin als in Holland, maar dat zulke kostbare dingen alléén maar te bekomen zijn voor de vrouwen van volkscommissarissen etc. Wanneer het communisme zo goed was, dan zou ik het met beide handen gegrepen hebben, maar neen arbeiders daar pas ik voor, het is voor ons Nederlanders geen kost. De arbeiders in Nederland staan al op een veel hoger plan dan waar ook ter wereld.
Ik stem volkomen er mee in, dat er in ons land nog veel verbeterd moet en kan worden voor den werknemer in het algemeen maar daarvoor hebben wij het communisme niet nodig. Zelf heb ik ook veel strijd moeten voeren in mijn loopbaan voor een menswaardig bestaan, maar heus arbeiders laat alle klasse-strijd varen. dat leidt niet anders dan tot haat en nijd onderling. In tijd van hoog conjunctuur kunt gij als werknemer iets bereiken maar in een tijd van laag conjunctuur krijgt je een schop en hoe kan het anders wanneer je altijd als vijanden tegenover elkaar staat. Werkgever, zowel als werknemer zullen elkaar meer moeten gaan waarderen en achten, dat sluit vanzelf in dat de werkgever zijn werknemer een menswaardig bestaan garandeert, de werknemer krijgt daardoor weer meer plezier in zijn werk, hij produceert meer en daar is de werkgever weer mee gebaat. Vele werkgevers ook Katholieke willen zich nog vastklampen aan het oude systeem maar dat zal hun toch niet lukken, want de geest des tijds snakt naar vernieuwing, maar de arbeiders moeten ook gaan inzien, dat zij wat moeten presteren, hun plicht doen als werknemer, want daar mankeert in vele gevallen ook wel wat aan. Ik wil niet in herhaling treden over hetgeen Pater Paschasius zo duidelijk heeft uiteengezet, maar dat kan ik wel zeggen Katholieken van Nederland past op Uwe zaak, het communisme leidt ons naar de afgrond. Er heerst grote activiteit onder die heren, mij kwam bij monde van een oud bestuurslid ter ore dat zij al vijf maal in stilte vergaderd hadden na de bevrijding. Katholieke arbeiders van Nederland koopt en leest Rerum Novarum en Quadragesimo Anno en gij vindt alle noodzakelijke hervormingen die alle respect afdwingen. Toen wij Katholieken daarmede aankwamen vond het natuurlijk vele tegenwerking, omdat het van Katholieke zijde kwam.
Als dat program werd doorgevoerd, had het Plan van de arbeid der S.D.A.P., nazidom, fascisme, communisme enz., geen schijn van kans. Het is te betreuren dat deze mooie encyclieken nog door zoo weinige Katholieken gezien, laat staan gelezen zijn, vooral onder de arbeiders zijn er zeer velen die daar niets van weten. Verleden winter was ik geevacueerd in Wiene, Ambt Delden (O.) gelegen aan het Twent Rijnkanaal. Op zekere keer kwam er een commandant der landwacht en nog twee landwachters op bezoek in de keuken der boerderij. Er waren veel mensen aanwezig, zodat wij, vooral de jongere mensen een beetje schrokken en niet gesteld waren op zulke visite. Al ras ontpopte zij zich als rasechte N.S.B.-ers en het woord van den Fuhrer was hun heilig. Zo werd ik dan uitgenodigd met hun in debat te treden en dan mocht ik vrij uit spreken, ik heb het er op gewaagd en heb van 13 uur tot 16 uur gedebatteerd daarbij heb ik mij gehouden aan de richtlijnen der encyclieken en ik kan U verzekeren dat zij dat alles zo mooi vonden, dat ik van den commandant een uitnodiging kreeg om naar Almelo te gaan om met Mussert te gaan spreken, hetgeen ik wijselijk maar niet gedaan heb. Ook respecteerden zij mij omdat ik openlijk den strijd opnam, dat ik een tegenstander was die er openlijk voor uitkwam. Er was ook een boer aanwezig en wel een Katholiek welke openlijk het communisme verheerlijkte maar toen ik tien minuten met hem had gepraat, verkondigde hij niets meer van het communisme te moeten hebben en zo ik later vernam was hij radicaal genezen en vertelde hij aan ieder zijn gesprek met mij. Neen arbeiders laten wij er niet te licht over denken. In 1930 heb ik vele mensen gewaarschuwd tegen het misleidende van de N.S.B. toen werd mij geantwoord, zoo'n vaart zal het wel niet lopen, maar het slot is geweest dat wij door het schuim getyranniseerd zijn geworden en wel vijf lange jaren. Wij hebben onze vrijheid gelukkig terug en laten wij oppassen deze niet weer te verspelen want ik zeg U, het communisme is geen haar beter en daar komt men niet zo spoedig vanaf.
Onze Pausen hebben ons iets schoons nagelaten Rerum Novarum en Quadragesimo Anno en nu is het de tijd om datgene te verwezenlijken waarnaar de arbeiders al zo lang hebben uitgezien.

Hoogachtend,
A. J. BASSANT
Ubbergseweg 3, Nijmegen.

---

geen gelegenheid tot concurrentie bestond, iets wat de ouders dikwijls nog meer bezighoudt dan het personeel van 'n bepaalde school en bijna steeds ten nadele van de leerlingen.
'n Ieder zal er met ons van overtuigd zijn, dat we nog onmogelijk kunnen zeggen of we de juiste weg gevonden hebben; of we in de goede richting werken. De ondervinding zal moeten leren of we bij het opstellen van leerplan en werkwijze juist gezien hebben. Met de jaren zal er dus misschien ook wel eens iets moeten veranderen. Wanneer dit het werkelijk belang van onze jongens is, zal het bij ons ook niet lang op verwezenlijking behoeven te wachten.
Als laatste punt willen we dringend verzoeken: Helpt ons bij de opbouw van ons nieuwe instituut. Gij op de eerste plaats, ouders, door ons tegenover uw jongens te steunen, door dikwijls contact te zoeken met Hoofd en Leraars der school, door zo goed mogelijk met de vorderingen en gedragingen van uw jongen op de hoogte te blijven, in één woord, door in alles volledig samen te werken met degenen die voor het welzijn van uw kind arbeiden aan zijn ontwikkeling en karaktervorming. Dat alles in Cristelijke geest, doordrongen van ons Katholiek geloof.
En van allen die dit lezen hopen we belangstelling en steun te ontvangen. De bevoegde onthoude ons de critiek niet. Voor opbouwende critiek en welgemeende raad zijn we steeds dankbaar.

BROEDER AMBROSIUS.

De arbeider

die zijn tijd verstaat, leest de encyclieken, bestudeert de encyclieken, schrijft over de encyclieken in Herstel.

*

Zendt uw stukken rechtstreeks naar redactie-secretaris

Th. van Steen
GROENEWOUDSCHEW. 194, NIJMEGEN

Hoofdredacteur: Dr. A. Cornelissen, Nijmegen. —
Redactie-adres: Groenewoudscheweg 194,
Nijmegen. Uitgave en administratie: St. Annaplein 21, Tilburg.
Druk: N.V. Boekdrukkerij „Helmond", Helmond.